

Μαθησιακές Δυσκολίες

Ορισμός

Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών, οι οποίες εκδηλώνονται ως σημαντικές δυσκολίες στην πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων

1. πρόσληψης και
2. παραγωγής του προφορικού λόγου,
3. ανάγνωσης,
4. γραφής,
5. συλλογισμού ή
6. μαθηματικής ικανότητας.

Οι διαταραχές αυτές είναι εγγενείς στο άτομο και αποδίδονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος.

Προβλήματα σε συμπεριφορές αυτο-ελέγχου, κοινωνικής αντίληψης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης μπορεί να συνυπάρχουν με τις Μαθησιακές Δυσκολίες, αλλά δεν συνιστούν από μόνα τους τέτοιες.

Αν και οι Μαθησιακές Δυσκολίες μπορεί να εμφανίζονται μαζί με άλλες καταστάσεις μειονεξίας (π.χ. αισθητηριακή βλάβη, νοητική καθυστέρηση, συναισθηματική διαταραχή) ή εξωτερικές επιδράσεις, όπως πολιτισμικές διαφορές ή ανεπαρκής / ακατάλληλη διδασκαλία, δεν είναι το άμεσο αποτέλεσμα αυτών των καταστάσεων ή επιδράσεων (Hammill, 1990).

Συμπτωματολογία

Τα γενικά χαρακτηριστικά των παιδιών με ΜΔ εστιάζονται κυρίως στο γνωστικό, ψυχοκοινωνικό και μαθησιακό τομέα. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν είναι απόλυτα, καθώς η ποικιλομορφία των μαθησιακών δυσκολιών είναι μεγάλη και δεν εμφανίζεται σε όλες τις περιπτώσεις με τον ίδιο τρόπο και στον ίδιο βαθμό.

Σε **γνωστικό** επίπεδο, τα άτομα με ΜΔ παρουσιάζουν συνήθως χαμηλή επίδοση σε έργα που σχετίζονται με (1) τη *γλωσσική επεξεργασία (φωνολογική και φωνημική επίγνωση)*, (2) έχουν *περιορισμένη βραχύχρονη μνήμη*, (3) *δυσκολεύονται στην οργάνωση και κατηγοριοποίηση πληροφοριών*, ενώ (4) *δεν χρησιμοποιούν γνωστικές και μεταγνωστικές στρατηγικές*. Τέλος, (5) *δυσκολεύονται να καταγράψουν και να αποκωδικοποιούν το εννοιολογικό περιεχόμενο των πληροφοριών* (Πολυχρόνη, 2011).

Σε **ψυχοκοινωνικό** επίπεδο, τα παιδιά με ΜΔ παρουσιάζουν εσωτερικευμένες συμπεριφορές, όπως άγχος, κατάθλιψη, ψυχοσωματικά συμπτώματα, κοινωνική απόσυρση, δυσφορία, μοναξιά, θλίψη και τάσεις αυτοκτονικού ιδεασμού, καθώς και εξωτερικευμένες συμπεριφορές, όπως παρορμητικότητα, υπερκινητικότητα, επιθετικότητα, αντικοινωνικότητα και παραβίαση κανόνων (Sridevi, George, Sriveni, & Rangaswamy, 2015). Πολλά παιδιά με Μαθησιακές Δυσκολίες βιώνουν απογοήτευση, θυμό και ντροπή, καθώς δεν μπορούν να διαχειριστούν την αρνητική κριτική λόγω της χαμηλής τους σχολικής επίδοσης (Πολυχρόνη, 2011). Η χαμηλή τους κοινωνική αυτοαντίληψη, σε συνδυασμό με τη χαμηλή τους ακαδημαϊκή αυτο-αποτελεσματικότητα έχει ως συνέπεια τη μείωση της γενικής τους αυτοαντίληψης (Παντελιάδου, 2011).

Σε **μαθησιακό** επίπεδο, τα άτομα με ΜΔ αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωση (αποκωδικοποίηση και κατανόηση), στην ορθογραφία, στη γραπτή έκφραση και τα μαθηματικά. Συγκεκριμένα, στην αναγνωστική *αποκωδικοποίηση*, τα άτομα με ΜΔ:

- Κάνουν λάθη ακρίβειας (π.χ. αντιμεταθέσεις, παραλείψεις, αντικαταστάσεις, προσθέσεις γραμμάτων ή συλλαβών)
- Συγχέουν παρόμοιες φωνητικά λέξεις (π.χ. «μαθηματικός» αντί για «μαθητικός»)
- Αποκωδικοποιούν χωρίς ευχέρεια, δηλαδή αργά, χωρίς ρυθμό και προσωδία.

Στην αναγνωστική *κατανόηση*, τα άτομα με ΜΔ:

- Κάνουν λάθη κυριολεκτικής κατανόησης (δεν κατανοούν πληροφορίες που παρουσιάζονται άμεσα και με σαφήνεια στο αντικείμενο μελέτης)
- Έχουν αδυναμία στη συμπερασματική κατανόηση (δεν οργανώνουν τις πληροφορίες που παρέχονται στο κείμενο βάσει της προηγούμενης εμπειρίας τους, δεν μπορούν να εξάγουν το νόημα του κειμένου ή την κεντρική ιδέα, διακρίνοντας τις σημαντικές από τις ασήμαντες πληροφορίες)
- Αδυνατούν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά στρατηγικές ερμηνευτικής κατανόησης (δεν μπορούν να κάνουν υποθέσεις και προβλέψεις σχετικά με το κείμενο, δεν εξάγουν (αντιλαμβάνονται) το νόημα άγνωστων λέξεων).

Στην *ορθογραφία*, τα άτομα με ΜΔ:

- Κάνουν λάθη μορφολογικά (γραμματικής)
- Κάνουν λάθη ιστορικής ορθογραφίας (στο ετυμολογικό μέρος της λέξης)
- Κάνουν φωνολογικά λάθη (γραφοφωνημικής αντιστοίχισης)

Στη *γραπτή έκφραση*, τα άτομα με ΜΔ:

- Κάνουν λάθη στο περιεχόμενο του κειμένου (λεξιλογίου, σύνταξης και γραμματικής)
- Δυσκολεύονται να ακολουθήσουν τη σωστή οργάνωση (πχ. πρόλογος, κυρίως θέμα, επίλογος) και τη σωστή δομή του κειμένου (πχ. αφηγηματικό, επιχειρηματολογικό κείμενο)

Στα μαθηματικά, τα άτομα με ΜΔ:

- Κάνουν λάθη οπτικοακουστικής αντίληψης (π.χ. χωρικής οργάνωσης, δυσκολεύονται να γράψουν αριθμούς που υπαγορεύονται)
- Έχουν αδυναμίες μνήμης (π.χ. δυσκολεύονται να συγκρατήσουν και να ανακαλέσουν μαθηματικά / αριθμητικά δεδομένα)
- Κάνουν λάθη αφαιρετικού συλλογισμού (π.χ. δεν κατανοούν μαθηματικά σύμβολα)
- Κάνουν λάθη ταξινόμησης, σειροθέτησης και διατήρησης των αριθμητικών δεδομένων.

Επιδημιολογία - Επιπολασμός - Συννοσηρότητα

Διεθνή δεδομένα αναδεικνύουν ότι οι ΜΔ εκδηλώνονται στο 5-8% του πληθυσμού και σε αναλογία 4:1, ως προς το φύλο. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη χαρτογράφηση της Ειδικής Αγωγής του 2004 και του 2011, φαίνεται ότι το 56,2% των παιδιών και εφήβων των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες έχει ΜΔ.

Το ¼ των μαθητών με ΜΔ εμφανίζει και Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και/ή Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ/Υ).

Διάγνωση

Η διάγνωση των ΜΔ επιτυγχάνεται μέσω της ικανοποίησης δύο κριτηρίων: της απόκλισης και του αποκλεισμού. Το κυριότερο διαγνωστικό κριτήριο είναι η απόκλιση μεταξύ του νοητικού δυναμικού και της σχολικής επίδοσης, σε συνδυασμό με τον αποκλεισμό άλλων διαταραχών και παθήσεων (π.χ. νοητική υστέρηση, αισθητηριακές ή κινητικές αναπηρίες).

Μία νέα μέθοδος προσδιορισμού των ΜΔ είναι η Ανταπόκριση στη Διδασκαλία. Η μέθοδος αυτή ορίζεται ως η αλλαγή στην επίδοση, η οποία προκύπτει ως αποτέλεσμα μιας αποτελεσματικής παρέμβασης (best practice) σε συγκεκριμένο χρόνο.

Παρέμβαση

Η διδασκαλία των μαθητών με ΜΔ αποτελεί μία απαιτητική διαδικασία, κατά την οποία, ο εκπαιδευτικός είναι σημαντικό να συμπεριλάβει στον προγραμματισμό του αντικείμενου διδασκαλίας του και τα βασικά γνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά των μαθητών με ΜΔ. Σχετικές μετα-αναλύσεις για την ανάγνωση (Souvignier & Antoniou, 2007), τη γραφή (Gersten & Baker, 2001) και τα μαθηματικά (Haberstroh & Schulte-Koerne, 2019) έχουν αναδείξει τη σημασία της διδασκαλίας γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών, σε συνδυασμό με την άμεση και σαφή διδασκαλία. Οι μαθητές με ΜΔ είναι σημαντικό να εκπαιδευτούν μέσω της

υποδειγματικής διδασκαλίας και της φθίνουσας υποστήριξης στο πώς εφαρμόζεται μία στρατηγική και ποιος είναι ο στόχος της.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

- Gersten, R., & Baker, S. (2001). Teaching expressive writing to students with learning disabilities: A meta-analysis. *The elementary school journal*, 101(3), 251-272.
- Haberstroh, S., & Schulte-Körne, G. (2019). The diagnosis and treatment of dyscalculia. *Deutsches Ärzteblatt International*, 116(7), 107.
- Hammill, D. D. (1990). On defining learning disabilities: An emerging consensus. *Journal of learning disabilities*, 23(2), 74-84.
- Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη: Τι και Γιατί*. Αθήνα: Πεδίο.
- Πολυχρόνη, Φ. (2011). *Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες*. Αθήνα: Πεδίο.
- Souvignier, E., & Antoniou, F. (2007). *Förderung des Leseverständnisses bei Schülerinnen und Schülern mit Lernschwierigkeiten-eine Metaanalyse*. na.
- Sridevi, G., George, A. G., Sriveni, D., & Rangaswami, K. (2015). Learning disability and behavior problems among school going children. *Journal of Disability Studies*, 1(1), 4-9.